[1] Tekst en foto's Ruud en Ina Metselaar – www.comomeerinfo.nl

Een wandeling door Lecco

In de eerste paragraaf geef ik een overzicht van de geschiedenis van de stad, en om de tekst van de rondleiding niet te veel te onderbreken, volgen in paragraaf twee enkele details van de architectuur en belangrijkste architecten. In paragraaf drie beschrijf ik een wandeling door het centrum van de stad. Omdat er ook buiten het centrum nog een aantal interessante plaatsen zijn, vermeld ik die in de vierde paragraaf.

Stadswapen van Lecco

Een korte geschiedenis van de stad[2]

Lecco tot begin 19e eeuw

Al circa 4000 jaar geleden, in de bronstijd, was er een nederzetting op de plaats van het huidige Lecco. Uit de Keltische periode van 260 v.C. tot 40 nC. dateren meerdere ijzerovens en ontstaan er verschillende nederzettingen langs de Adda. Onder keizer Augustus werd het gebied in de eerste eeuw nC. geromaniseerd. Ter verdediging tegen invallen van de barbaren werd Lecco een onderdeel van de versterkte grens (limes) van de nieuwe hoofdstad van het Romaanse rijk, Milaan. Na de ondergang van dit rijk kwam het gebied eerst onder de Longobarden (568-764) en na Karel de Grote (765) werd het een onderdeel van het Frankische rijk. De graven van Lecco regeerden over een groot gebied: het Comomeer, een groot deel van het gebied rond Bergamo, Cremona en Parma tot in 960 de laatste graaf, Attone, de gebieden verloor. Vanaf de 10e tot 14e eeuw werd de aartsbisschop van Milaan de Heer van Lecco.

Lecco nam deel aan de 10-jarige oorlog tegen Como (1118-1127) en werd daarbij tenslotte verwoest. Hetzelfde overkwam de stad in 1296 toen Matteo Visconti, Heer van Milaan, de stad weer verwoestte en de inwoners deporteerde. Eerst in begin 1300 mochten de inwoners van Azzone Visconti terugkeren. Onder zijn regeerperiode veranderde er veel voor de stad. Hij liet een muur rond de stad bouwen met in 1336 het kasteel en de Visconti toren. In datzelfde jaar bouwde hij ook de Ponte Vecchio over de Adda. Deze brug werd in de 16e eeuw voorzien van twee verdedigingstorens.

Onder de Sforza's werd in de 16e eeuw ook het kasteel versterkt, kwam er een gefortificeerde haven (zie B) en de stadspoort Vianova. Deze poort ligt boven aan de huidige Via Bovara. De haven werd beschermd door muren met de S. Stefanopoort met een ophaalbrug. Tijdens de oorlogen in de periode 1494-1559 om de macht in Europa, was Lecco een bolwerk op de grenzen tussen Graubünden, de Republiek Venetië en de Staat Milaan. Voor de bevolking betekende dit jaren van honger en continue strijd. In 1527 werd Gian Giacomo Medici de leider

[1] Verzoeken om toezending per email aan: rmetselaar@on.nl
[2] Zie ook Ruud Metselaar, Geschiedenis van de dorpen rond het Comomeer, 2e druk, 2019

van een groep huurlingen die tegen de Fransen en Zwitsers vochten en de Spanjaarden benoemden hem tot graaf van Lecco. De hertog van Milaan, Francesco II Sforza, erkende hem echter niet, sloot een verbond met Graubünden en verklaarde Medici de oorlog. Ondanks de overmacht versloeg Medici zijn vijanden in een vlootgevecht op het meer. In 1532 wist zijn broer, Gian Angelo Medici en toekomstig paus, een verbond te sluiten met de zittende paus Pius IV, waarbij Gian Giacomo Lecco opgaf en het markizaat Melignano plus een goudschat van 35000 florijnen kreeg.
Onder keizer Karel V kwam Lecco van 1525-1706 onder Spaanse overheersing. In 1551 versterkte de Spaanse gouverneur de fortificaties en de drie stadspoorten en kwam er een gracht rond de muren en een ronde toren (D). Naast de kerk van S. Nicolo kwam de 'kanonnierspoort'. Lecco en het Valsassina werden in deze periode belangrijke productiecentra van ijzer voor de Staat Milaan.
De pestepidemie van 1628 kostte bijna de helft van de bevolking het leven. Eerder waren er al epidemieën in 1441, 1485, 1525, 1576 en 1580.
Bij de Vrede van Utrecht van 1713 ging de Staat Milaan over van Spanje naar Oostenrijk. In 1782 liet keizer Jozef II de fortificaties slopen en verkocht hij het kasteel. In 1797 veroverden de Fransen het gebied en werd Lecco een deel van de Cisalpijnse republiek tot de Oostenrijkers in 1800 terugkwamen. In deze tijd werd naast de ijzerproductie de zijde steeds belangrijker.

Lecco vanaf de 19e eeuw.

In het begin van de 19e eeuw veranderde de stad sterk, zo werden in de jaren 1819-'26 de straten verhard en kwam in 1825 de weg Lecco-Bellano tot stand. In de periode 1835-'54 voltooide de architect Bovara vele grote projecten in de stad.
Op 17 mei 1848 kwam Lecco in opstand tegen de Oostenrijkers, Milaan volgde een dag later. Vele vrijwilligers uit de stad vochten op de Stelviopas tegen de Oostenrijkers. Hoewel generaal Radetzky Lombardije in eerste instantie wist terug te veroveren werd hij in 1859 verslagen en werd Lecco onderdeel van het Koninkrijk Italië.
Van groot belang voor de ontwikkeling was de spoorlijn Lecco-Bergamo die in 1863 tot stand kwam en de daaropvolgende verbindingen met Monza (1873), Como (1888) en Colico-Sondrio (1892). De stad kende al een grote activiteit van metaalfabrieken langs de rivier de Gerenzone en door de spoorlijn ontstond tussen 1896 en 1904 een nog grotere metallurgische industrie, zoals de staalfabriek Caleotto en plaatverwerking van Arlenico.
In de tweede helft van de 19e eeuw had de stad circa 12.000 inwoners. Rond de stad lagen zeven kleine, onafhankelijke dorpen met ca 33.500 inwoners, die in 1922, onder het fascistisch regiem aan de stad werden toegevoegd. Nu, in 2020, telt de stad ongeveer 48.000 inwoners.
Vanaf september 1943 werden er partizanengroepen gevormd die vanuit de bergen rond Lecco de Duitse bezetters aanvielen. Na de bevrijding nam de industriële productie sterk toe en in de jaren zestig werkte 25,8% van de inwoners in de industrie, waarmee Lecco na Varese en Milaan de derde geïndustrialiseerde stad in Italië werd.

Architectuur

Zoals boven vermeld heeft de architect Giuseppe Bovara (1781-1873) veel bijgedragen aan de grote uitbreiding van de stad in de tweede helft van de 19e eeuw. Tijdens de rondwandeling door het centrum zullen we meerdere van zijn neoklassieke gebouwen tegenkomen: de basiliek van Sint-Nicolaas, het Teatro della Società, de zuilengang op het Piazza XX Settembre met op nummer 43 het elegante Casa Bertarelli, het ziekenhuis, nu gemeentehuis op het Piazza Diaz, de toegangsdeur van de kerk van S. Marta en de gemeentelijke bibliotheek Uberto Pozzoli, ex paleis van de gouverneur. Het neoclassicisme grijpt terug naar de bouwstijl van de Grieken en Romeinen en werd aan het eind van de 19e eeuw in Italië populair door het opkomende

nationalisme, dat leidde tot de eenwording van het land. We herkennen de stijl o.a. het gebruik van zuilen en zuilencolonnades en voorgevels met een timpaan.

Eind 1800-begin 1900 kwam de Jugendstil als nieuwe stijlbeweging, vanwege de veel gebruikte bloemmotieven in Italië meestal aangeduid met floreale stijl. In Lecco vinden we hiervan echter maar weinig voorbeelden.

Als reactie op deze bouwstijl met zijn vele versieringen ontstond in de periode 1926-'40 de rationalistische stijl. In mijn Nieuwsbrief 6(2014) heb ik uitvoerig over deze stijl geschreven. Hoewel Como ontegenzeggelijk de stad van de rationalistische architectuur is, zijn er ook in Lecco meerdere voorbeelden van te vinden. Wat Terragni was voor Lecco, was Mario Cereghini (1903-1966) voor Lecco. We zullen bij de rondwandeling een aantal van zijn gebouwen tegenkomen: benzinestation aan het meer, het tribunaal, woningen in Via Cairoli.

Tenslotte moeten we hier Mario Fiocchi noemen, een exponent van de Novecento Lombardo stijl met Palladio-achtige trekken. Hij bouwde voornamelijk grote villa's met een symmetrische plattegrond. Een bekend werk is zijn uit 1949 stammende kerk en klooster van de kapucijnen.

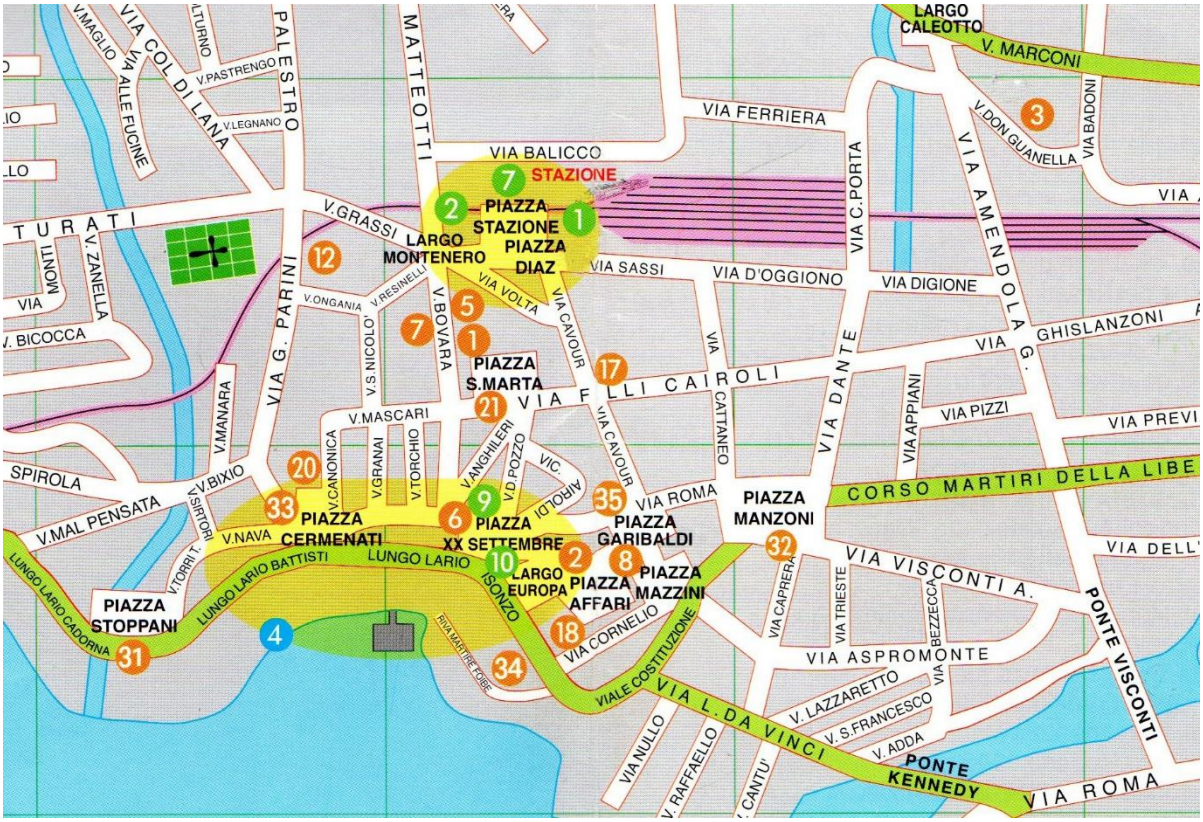

***Oranje**: 1)Vallo delle mura, 2)Torre Viscontea, 3)Villa Manzoni, 5)Bibliotheek, 6)Piazza XX Settembre, 7)Casa Bovara, 8)Teatro della Società, 12)Cimitero Monumentale, 17)Casa Ceregini, 18)Palazzo di Giustizia, 20)Basilica di S.Nicolo, 21)Chiesa S.Marta,31)Monument Stoppani, 32)Monument Manzoni, 33) Monument Cermenati, 34)Monument gevallenen Lecco; **Groen**:1)Gemeentehuis, 2)provinciehuis, 9)Palazzo delle Paure, 10)Toeristenbureau, **Blauw**: aanlegsteiger*

Een wandeling door het centrum

Als u over de autoweg vanuit het noorden naar de stad rijdt, neem dan de afslag die u langs het meer voert. Rijdend over deze Lungo Lario Piave passeert u op nummer 6A het befaamde **benzinestation** van Cereghini uit 1933 in Rationalistische stijl. Met zijn eenvoudige rechthoekige vorm en wit en blauwe kleuren blijft het een tijdloos monument.

Benzinestation van de architect Mario Cereghini *Monument voor Antonio Stoppani*

Iets verderop passeert u aan de linker kant de Via Malpensata, de weg buigt hier naar rechts over wat de Punta Maddalena wordt genoemd en onmiddellijk na het passeren van het riviertje de Gerenzone komt u bij het **Piazza Stoppani** (plattegrond oranje 31). Hier staat een monument voor een beroemde figuur uit Lecco, Antonio Stoppani (1824-1891). Hij wordt beschouwd als de vader van de geologie en paleontologie in Italië en is ook bekend om zijn boek *Il Bel Paese*. Met dit boek probeerde hij door een beschrijving van de schoonheid van de Italiaanse natuur een bewustwording van de nationale identiteit te bevorderen. De befaamde Italiaanse kaas ontleent inderdaad zijn naam aan dit werk van Stoppani. Het beeld staat in het centrum van een muur in de vorm van een halve cirkel.

We volgen de weg langs het meer tot u links de grote basiliek van Sint-Nicolaas (oranje 20). Neem de straat links vóór het plein. De straat, de Via Pietro Nava, buigt vrijwel meteen naar links en u vindt dan meteen rechts een kleine parkeerplaats. Meteen hierna gaat u naar rechts, de Via Parini in en vindt na de bocht nog een parkeerplaats. Een paar honderd meter verderop ligt aan de linker kant van de Via Parini nog een parkeerplaats.

Monument voor Mario Cermenati

We beginnen onze rondwandeling op het plein vóór de kerk met het monument voor Mario **Cermenati** (1868-1924) (oranje 33), een briljante leerling van Stoppani. Het standbeeld is een ontwerp van de Milanees Vedani en het voetstuk werd ontworpen door de architect Mino Fiocchi. Cermenati was medeoprichter en eerste president van de musea die nu in het Palazzo Belgioso zijn gehuisvest.
Waar nu het plein is, was vroeger de haven van Lecco.

De kerk van S. Nicolò
Het eerste document waarin de kerk van Sint-Nicolaas (oranje 20), beschermheilige van de zeelieden, wordt genoemd, dateert uit 1252. Ze werd gebouwd op resten van de oude stadsmuur. De typisch neoklassieke voorgevel met een driehoekig timpaan en zijn fronton met Korinthische zuilen is uit 1774. De huidige structuur ontstond in midden 19e eeuw naar ontwerp van Bovara. Om er vanaf het Piazza Cermenati te komen moeten we over brede trappen in grijze steen omhoog. De kerk heeft drie schepen, het grote middenschip met tongewelf eindigt in een halfcirkelvormige apsis met vrouwengalerij, ernaast zijn twee kleinere schepen. Er zijn talloze fresco's en schilderijen, waarvan enkele van grote waarde uit de school van Giotto, zoals de *Verkondiging* en de *Graflegging* en bijzonder is ook de reeks 14e -eeuwse fresco's met scenes uit het Leven en de dood van Jezus en de reeks over het leven van Sint-Antonius Abt op het gewelf. De doopkapel rechts is het enige deel dat nog uit de 13e eeuw dateert en het bevat een doopvont uit 1596.

De kerk van S. Nicolò

Afbeeldingen in brons op de kerkdeur

De neogotische klokkentoren met zijn hoogte van 96 meter werd tussen 1902 en 1904 gebouwd op een rond bastion uit de 15e eeuw. Ze is een symbool voor de stad en wordt door de inwoners het *Grote Potlood* genoemd.

We dalen nu weer af naar het plein en slaan meteen naast de kerk links, de Via Canonica in. Aan het eind gaan we naar rechts en volgen de de Via Mascari. We kruisen de Via Bovara en volgen nog 100 m de Via Mascari tot het Piazza S. Marta met gelijknamige kerk. We zien een voorgevel met zuilen uit de 18e eeuw en een ingangsdeur naar ontwerp van Bovara.

De **kerk van Sint Marta** (oranje 21) is een van de mooiste kerken van Lecco en stamt uit de 13e eeuw. Van de middeleeuwse structuur is echter niets meer terug te vinden. In het priesterkoor is er een groot barok fresco met de *Glorie van St. Marta*, afgebeeld tussen engelen. We zien ook vier tapijten met afbeeldingen van de *Onbevlekte Maagd Maria*, de *Madonna van de Rozenkrans tussen St. Dominicus en St. Calimero*, en *St. Marta met de draak en St. Jozef met het Kind Jezus*. Het beeld van de *Madonna van de Pest* herinnert aan de pestepidemie van 1630.

We lopen nu weer terug en slaan rechtsaf de Via Bovara in. Aan de linkerkant passeren we het **Casa Bovara** (oranje 7) in neoclassicistische stijl, iets verderop ligt rechts de bibliotheek Uberto Pozzoli. De bibliotheek was oorspronkelijk het verblijf van de Spaanse gouverneur en werd door Bovara verbouwd.

Het Casa Bovara, vroegere woonhuis van de architect

De Via Bovara komt uit op het grote plein Largo Montenero, een knooppunt van 5 straten. Recht voor ons ligt het station. Steek het plein over naar de Vallo della Mura (oranje 1).

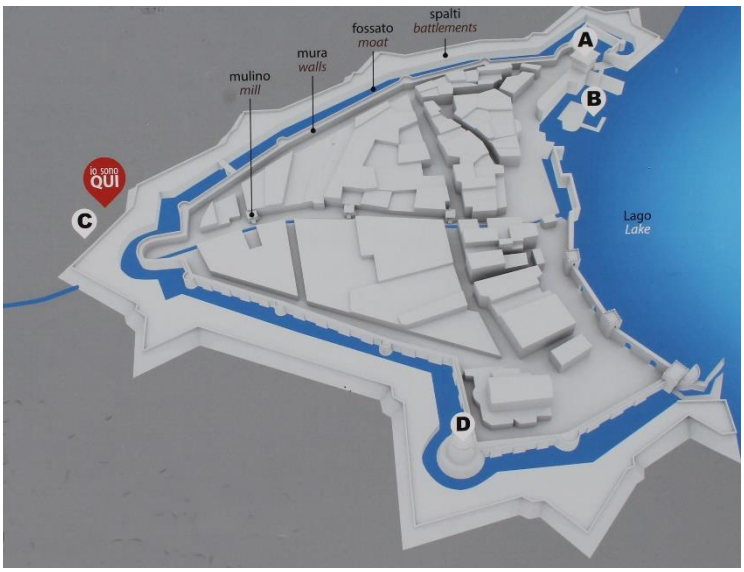

Schets van de ommuurde stad Lecco uit 1336

De **Vallo della Mura** is wat er rest van de stadsmuur die Azzone Visconti in 1336 liet bouwen ter verdediging van de stad. Binnen de muur lag ook het kasteel, waarvan nu nog alleen de Visconti Toren resteert (**A** op de plattegrond). Het steegje bij de toren was de toegangsweg naar het kasteel via de Poort van Milaan. De laatste versterking van de stad was de Azzone Viconti Brug over de Adda, gelegen op een strategisch gelegen punt aan de handelsroutes. In de eeuw erna werd dit de grens tussen Milaan en Venetië. In de volgende eeuwen werd de stad nog verder versterkt. Eerst door de Sforza die na de Visconti regeerden van 1447 tot 1535. De hertogen van Milaan werkten van 1466 tot begin 16e eeuw aan de versterking o.a. door de bouw van een gefortificeerde haven (punt **B**) en een bastion bij de Poort van Vianova (punt **C**), aan het begin van de huidige Via Bovara. Deze poort was de noordelijke toegang tot de stad. Vanaf 1551 verbeterden de Spaanse overheersers de fortificaties door ze aan te passen op de nieuwe oorlogstechnieken die gebruik maakten van artillerie. De drie poorten werden versterkt en de muren werden aan de buitenkant voorzien van

een helling (een zogenaamde *glacis*) en er kwam een groot rond bastion met kanonnen (punt **D**) naast de kerk van Sint Nicolaas. Op dit bastion werd later de kerktoren gebouwd. Hier lag ook de S. Stefano Poort aan het meer. Na de val van de Spanjaarden en de komst van de Oostenrijkers, gaf keizer Jozef II in 1782 de versterking op en verkocht het kasteel aan particulieren.

We nemen nu de Via Volta en passeren na circa 200 m links op Piazza Diaz 1 het **Gemeentehuis**, ex-palazzo Bovara (groen 1). Het ontwerp uit 1830 van Bovara werd nooit geheel voltooid, in feite beslaat het huidige gemeentehuis slechts een kwart daarvan. Vanaf de voltooing in 1843 tot begin 20e eeuw was het stadshospitaal, daarna gerechtshof en stadsmuseum. Op 13 april 1928 opende koning Vittorio Emanuele III het gebouw als gemeentehuis van Lecco, ter gelegenheid van de uitbreiding van de stad met de omringende dorpen.

We volgen de Via Volta en daarna de Via Cavour tot we links de Via Cairoli inslaan, waar op de nummers 25-27 het **Casa Locatelli Gattinoni** (oranje 17) (ook wel Casa Cereghini genoemd), een befaamd ontwerp van Cereghini ligt. Dit gebouw uit 1931 is een prachtig voorbeeld van de rationalistische stijl met de halfcilindervormige hoekdelen op pilaren. De stijl uit zich ook in het witgekalkte uiterlijk, het platte dak met terras en de horizontale ramen.

Het Casa Locatelli Gattinoni, een voorbeeld van de rationalistische architectuur van Mario Cereghini

We gaan nu terug naar de Via Cavour tot we links de Via Roma nemen. Volg deze leuke winkelstraat en na ca 200 m komen we op het **Piazza Manzoni** met het monument voor Alessandro Manzoni (oranje 32), een van de beroemdste schrijvers van Italië. Het was de eerdergenoemde Antonio Stoppani die zich heeft ingespannen om dit monument op te richten. Het in 1891 opgerichte bronzen monument toont op de 4,5 m hoge sokkel van roze graniet drie bronzen reliëfs met afbeeldingen uit het boek De Verloofden: de ontvoering van Lucia, Renzo in het Lazaret bij de stervende don Rodrigo en aan de voeten van de schrijver de bruiloft van de verloofden[3].

Als u het plein oversteekt dan ligt ca 50 m verderop in de Via Azzone Visconti op de hoek met Via Trieste de kerk van Nostra Signora della Vittoria. Ze werd gesticht ter herinnering aan de gevallenen in de Eerste Wereldoorlog (in Italië De Grote Oorlog genoemd). Ze werd gebouwd door de architect Piero Palumbo van 1918 tot 1932 in de neoromaanse stijl met een voorhof met rechthoekige zuilen. De muren zijn van afwisselend wit graniet uit Samolaco en Chiavenna

[3] Een beschrijving van de plaatsen in Lecco waar het boek zich afspeelt vindt u in Nieuwsbrief 8(2010)

en zwarte stenen uit de omgeving van Chiavenna. De 61 m hoge klokkentoren heeft op de top een ijzeren kruis van drie meter waarbinnen een schrijn met een relikwie en vier vellen perkament met de namen van vele inwoners van Lecco. Iedere avond om zeven uur wordt de klok geluid ter herinnering aan de gevallenen.

Monument voor manzoni *De kerk van Nostra Signora della Vittoria*

U kunt eventueel de straat uitlopen tot het eind, naar de **Ponte Azzone Visconti**, door de inwoners de “Oude Brug” genoemd. Ze werd tussen 1336 en ’38 gebouwd met oorspronkelijk acht bogen en aan beide uiteinden een verdedigingstoren met ophaalbrug. Aan de Lecco kant was er een kanaal tussen de toren en de vaste wal. Al tussen 1349 en ’54 werden er nog twee bogen bijgebouwd om de stroom van de Adda minder te hinderen omdat Como klaagde over wateroverlast. In 1440 werd er nog een boog bijgebouwd en in de 20^{e} eeuw werd de rijweg verbreed.

Als u op de brug staat kijk dan eens in de richting van de spoorbrug, dan ziet u links het Isola Viscontea. Aangenomen wordt dat het in de 15e eeuw ontstaan is doordat men het bed van de Adda vergrootte om de doorstroming van de Adda te bevorderen en tegemoet te komen aan de klachten van Como. Het eiland had eerst een functie als verdedigingsfort. Op de punt zien we een gebouwtje dat tot in de jaren ’60 een privéwoning was, terwijl de rest van het gebied bebost was.

Het Teatro della Società met het standbeeld voor Garibaldi

Voor het vervolg van de wandeling gaan we terug naar het Piazza Manzoni en vandaar links over Piazza Mazzini naar het Piazza Garibaldi met het monument en het **Teatro della Società** (oranje 8) en de Banco Popolare.
Het theater is een ontwerp van Bovara en het werd op 23 oktober 1844 geopend met een uitvoering van “Anna Bolena” van Gaetano Donizetti. We zien hier opnieuw een voorbeeld van de neoklassieke stijl. In het interieur is een prachtig fresco van Orlando Sora. De gevel van de Banca Popolare werd in 1941 verbouwd door Fiocchi en in 1955 voorzien van een marmeren bekleding en een timpaan. Boven de voorgevel.

Neem vanaf het Piazza Garibaldi het straatje Via Grossi dat na minder dan 50 m uitkomt op de Via F. Cornelio, waar u op nummer 2, op de hoek met de Lungo Lario Isonzo het **Tribunaal** (Paleis van justitie, oranje 18) ziet, naar een ontwerp van Mario Cereghini. Dit is opnieuw een mooi voorbeeld van de rationalistische stijl.

We steken nu de drukke Lungo Lario over naar het **Monument voor de Gevallenen** (oranje 34). Het is een granieten zuil in de vorm van een vrouwenfiguur met gesloten vleugels en het gezicht opgeheven naar de hemel. Het monument werd in 1926 gemaakt door de Milanees Giannino Castiglioni, een belangrijke figuur uit de 20e-eeuwse Italiaanse beeldhouwkunst. Aan de achterzijde staan belangrijke gebeurtenissen uit de Eerste Wereldoorlog gegraveerd. Op het voetstuk dat op een stenen, trapvormige basis staat, zien we momenten uit het soldatenleven uitgebeeld in brons: achter de soldaat die zijn werk thuis op de velden verlaat, aan de zijkant afbeeldingen van het afscheid van zijn vrouw en kind en zijn vertrek naar het front en aan de voeten van de vrouwenfiguur de dood. Op de trappen links en rechts een gedenkplaat met namen van de soldaten uit Lecco en omgeving die sneuvelden in de oorlog in Afrika. Op de basis aan de achterkant links en rechts vijf gedenkplaten met gevallenen uit de Tweede Wereldoorlog.

Het paleis van justitie

Monument voor de gevallenen

We vervolgen de wandeling langs de oever van het meer een klein stukje tot we aan de overkant van de Lungo Lario het Largo Europa inslaan en dan links naar het **Piazza XX Settembre** (oranje 6) met zuilengalerij waarin we weer de hand van de architect Bovara zien en links de Torre Viscontea en het Palazzo delle Paure. Op nummer 43 vinden we het geboortehuis van Antonio Stoppani, het Casa Bertarelli, een elegant ontwerp van Giuseppe Bovara.

Het Piazza XX Settembre

De **Visconti toren** (oranje 2) in de hoek van het plein is wat er rest van het kasteel dat door Azzone Visconti werd gebouwd in de 14e eeuw. De toren is nu eigendom van de gemeente en

heeft op de eerste verdieping ruimte voor tentoonstellingen. Op de begane grond zien we nog de onderkomens van de wacht en enkele stenen kanonskogels.

De Viscontitoren *Het Palazzo delle Paure en de onderdoorgang naar het meer*

Het **Palazzo delle Paure** (oranje 9) werd begin 1900 gebouwd in neomiddeleeuwse, eclectische stijl en was tot 1964 belastingkantoor. De inwoners van Lecco kwamen hier om hun belasting te betalen en daardoor kreeg het de naam, letterlijk Paleis van de Vrees. Op de toren staat een marmeren afbeelding van het wapenschild van de Visconti heersers, een slang met een kind. Het vier verdiepingen tellende gebouw biedt nu onderdak aan tentoonstellingen van moderne kunst en heeft een afdeling voor Fotografie en grafische kunst.
Het toegangsbiljet kunt u ook gebruiken voor een bezoek aan de Villa Manzoni en het Palazzo Belgiojoso.

Het plein heeft vele terrasjes die altijd druk bezet zijn. Als u het plein uitloopt bent u weer terug bij het beginpunt van de wandeling.

Overige interessante bezienswaardigheden

Buiten het oude centrum zijn er nog verschillende bezienswaardigheden, waarvan de meeste ook goed te voet bereikbaar zijn. Allereerst de twee belangrijkste musea:
1**) Het museum Manzoni** in Via Don Guanella 1. In deze villa woonde de Manzonifamilie van 1615-1818 toen de schrijver Alessandro Manzoni het verkocht aan de familie Scola, die het in de jaren 60 overdroeg aan de gemeente Lecco. De villa is gebouwd rond een hof met zuilen in typisch neoklassieke stijl en heeft een voorgevel van gevormde zandsteen. Aan de rechterkant is een tuin, die vroeger veel groter was en waar moerbeibomen staan voor de kweek van zijderupsen. Deze villa was het zomerverblijf voor de jonge Alexander en hier schreef hij zijn beroemde werk *De Verloofden*.
Op de begane grond vinden we vele uitgaven van dit boek en herinneringen aan zijn leven en de oorspronkelijke meubelen van de schrijver. De eerste verdieping is een kunstgalerij met werken uit de verzameling van de gemeentelijke musea. Er zijn zo'n 400 schilderijen en 2000 etsen te bewonderen.

2) Het **Palazzo Belgiojoso** in Via Don Giovanni Pozzi 7; als u vanaf het Largo Montenero plein (voor het station) circa 500 m de Corso Giacomo Matteotti volgt, bereikt u het park met de drie belangrijkste musea van de stad: Natuurlijke Historie, Archeologisch museum, Historisch museum en een Planetarium. Het palazzo ligt in een mooi, vrij toegankelijk park dat tot het

palazzo behoorde. Het palazzo werd in de 18e eeuw gebouwd voor de familie Locatelli. Het heeft een U-vormige entree en we komen in een ruime zuilengalerij met op de muren voorwerpen uit het Fort Fuentes in Colico uit de 16e eeuw, ook zien we middeleeuwse decoraties en een herinneringssteen uit een van de gebouwen in Lecco.
Het museum voor Natuurlijke historie heeft 12 zalen met zoölogische, mineralogische en paleolithische verzamelingen, waaronder een fossiel van de prehistorische Lariosaurus. Het Archeologisch museum heeft 8 zalen met grafgiften uit het midden van het Paleolithicum tot de Hoge Middeleeuwen en Keltische grafgiften uit de IJzertijd en vroegmiddeleeuwse gouden voorwerpen.
Het Historisch museum heeft verschillende verzamelingen documenten, wapens en uniformen. Interessant is ook de zaal met virtuele afbeeldingen van industriële geschiedenis van Lecco, zoals de grote ijzer verwerkende fabrieken.
Het Planetarium behoort tot de beste in zijn soort van Italië.

Het palazzo Belgioso met zuilengang en binnenhof *Rechts: objecten uit het Fort Fuentes*

Als u van kerkhoven houdt moet u beslist het **Cimitero Monumentale** (oranje 12) bezoeken in de Via Parini (niet meer dan 400 m van de kerk van Sint- Nicolaas). Het heeft behalve vele mooie graven in marmer en brons ook een fraaie Libertystijl entree. Het kerkhof is in 2010 opgenomen in de Europese Begraafplaatsen Route.

De entree van de begraafplaats Cimitero Monumentale

Het grootste park van de stad is het **Parco Villa Gomes** in de gelijknamige straat. Dit ligt echter wel wat verder uit het centrum, grenzend aan het spoorstation Maggianico. In het park ligt Villa Brasilia (tegenwoordig Villa Gomes genaamd) uit 1880, gebouwd in eclectische stijl door de architect Attilio Bolla. U ziet de villa het best vanaf de zuidkant met ervoor de grote fontein. De villa is nu de zetel voor het gemeentelijk conservatorium Giuseppe Zelioli, dat regelmatig cursussen in zowel traditionele en klassieke muziek en jazz improvisatie organiseert. Ook huist in de villa een grote muziekbibliotheek.

Villa Gomes

Casa Bolis

Voor de liefhebbers van architectuur noem ik nog een paar gebouwen die de moeite waard zijn om te bezichtigen.

Villa Ticoni Figgini van Francesco Meschi De kerk van de Frati Minori Cappuccini van Mino Fiocchi

1. De Villa Ticoni Figini op de Corso Matteotti 20, dicht bij het Palazzo Belgioso. Deze villa uit 1937 is een voorbeeld van de rationalistische stijl. Ze werd ontworpen door Francesco Meschi. De villa is halfcirkelvormig met rode steen en witte zuilen en witte dwarsliggers.
2. Casa Bolis op Via Volturno 3 uit de jaren dertig, eveneens in rationalistische stijl
3. De kerk en klooster van de Frati minori cappuccini uit 1949-’51 in de Viale F. Turati, een mooi voorbeeld van de Novecentostijl van Mino Fiocchi.
4. De kerk Del Redentore e di S. Caterina da Siena in de Via Airoldi e Muzzi 2. Ik noem deze

om ze een van de mooiste voorbeelden is van de rationalistische werken van Mario Cereghini. Helaas kunt u de kerk van de weg af niet zien want ze staat midden in het terrein van het Instituto Airoldi e Muzzi, een verzorgingstehuis voor ouderen en daar mag u niet vrij rondlopen.

De kerk Del Redentore e di S. Caterina da Siena in de rationalistische stijl van Cereghini

Tenslotte: Op een heldere dag loont het de moeite om de kabelbaan vanuit Lecco naar de **Piani d'Erna** op 1375 m hoogte op de Monte Resegone te nemen.[4] Ook interessant voor de kinderen. Er is daar boven ook een avonturenpark. Adres Funavia Piani d'Erna, Via Prealpi, 34. U kunt van hieruit ook de klim naar de top van de berg beginnen, 1875 m.

[4] Het hele jaar open, dagelijks van 8.30 tot 17.00 uur, gesloten van 12.30 tot 13.30 u